

Отримано: 14 травня 2018 р.

Прорецензовано: 29 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 1 червня 2018 р.

e-mail: ira.lonskaya@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-2(70)-127-129

Лонська І. О. Особливості зображення образу коханої в інтимній ліриці Григорія Чупринки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 127–129.

УДК: 82 – 14 : 177,61 Чупринка (045)

Лонська Ірина Олексіївна,

викладач української мови та літератури кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання Харківського коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

ОСОБЛИВОСТІ ЗОБРАЖЕННЯ ОБРАЗУ КОХАНОЇ В ІНТИМНІЙ ЛІРИЦІ ГРИГОРІЯ ЧУПРИНКИ

У статті аналізується поезія Григорія Чупринки, де було розглянуто образ коханої жінки ліричного героя. Відтворено портрет героїні; розкрито символіку її асоціативних образів, основні риси характеру. Визначено для поетичної практики автора засоби творення художнього образу, а також його стилізові особливості в любовній ліриці.

Ключові слова: інтимна лірика, образ коханої жінки, портрет, образ-символ, любов.

Лонская Ирина Алексеевна,

преподаватель украинского языка и литературы кафедры украинского лингвистики, литературы и методики обучения Харьковского колледжа Коммунального учреждения «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета

ОСОБЕННОСТИ ИЗОБРАЖЕНИЯ ОБРАЗУ ЛЮБИМОЙ В ИНТИМНОЙ ЛИРИКЕ ГРИГОРИЯ ЧУПРИНКИ

В статье анализируется поэзия Григория Чупринки, где были рассмотрены образ любимой женщины лирического героя. Воспроизведен портрет героини; раскрыта символика ее ассоциативных образов, основные черты характера. Определены для поэтической практики автора средства создания художественного образа, а также его стилистические особенности в любовной лирике.

Ключевые слова: интимная лирика, образ любимой женщины, портрет, образ-символ, любовь.

Irina Lonskaya,

teacher of Ukrainian language and literature
Kharkiv College of the Communal Establishment "Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy"
of the Kharkiv Regional Council

FEATURES OF THE IMAGE OF COHANA IN IMMEDIATE LYRICS GRIGORIA CHUPRYNKI

The article analyzes the poetry of Grigoria Chuprinsky, where the image of the beloved woman of the lyrical hero was considered. With insufficient study of the love lyrics of Grigoria Chuprinsky, it can be argued that the theme of love occupied an important place in the work of the artist.

In the poetry, the author does not depict the physical image of the woman himself, but her presence is quite tangible, and thanks to the caressful words, we feel the sincerity and tenderness of the feelings of a lover. Poetry is permeated with the motive of cleansing from sin as a «sacred love» of a beloved, and love acts as the only feeling that is able to atone for all the sins of the earth. In order to reveal the image of a beloved author as much as possible, and to the musicality of poetry, through the combination of assonances and alliterations, he forms the elegiac mood of the poem. In the manner of his beloved, Chuprinsky combined the best features: she is beautiful, her character is changing, and in addition she hopes to realize a cherished dream. However, the image of a woman is quite contrasted and ambiguous: she is able to heal the mental wounds of her husband, while, at the same time, she may mortally strike his eyes with her eyes.

The author is using the contrast: creates a portrait of a woman from the inside, based on the psychological depth and mystery of her inner world.

A portrait of a heroine is restored; the symbols of its associative images, the main features of the character are revealed. The poetic practice of the author of the means of creating an artistic image, as well as his stylistic features in love poetry, is determined.

Key words: intimate lyrics, image of a beloved woman, portrait, image-symbol, love.

Творчість Григорія Аврамовича Чупринки на сьогодні залишається майже не дослідженою. Про його доробки почали говорити лише у кінці ХХ століття, хоча своєрідний талант помітили його сучасники вже у тридцяті роки.

Перші ґрунтовні статті про митця розробив літературознавець Микола Жулинський, який став автором й укладачем його першої поетичної добірки, що видана в Україні [5, с. 5–32]. У працях С. Єфремов [2, с. 587–589] досліджено надзвичайну музичність поезії Г. Чупринки; М. Зеров [3, с. 238–246] і О. Білецький [1, с. 27–29] та інші у літературно-критичних розвідках дали об'єктивну оцінку творчому доробку поета. О. Камінчук [4, с. 255–276] досліджувала творчу манеру Г. Чупринки. Протягом останніх десятиліть багатьма молодими науковцями (Л. Голомб, І. Лонська, Н. Осмак, З. Суходуб, Р. Камберова й ін.) було написано ряд статей про життя та творчість поета, але це такі статті, у яких охоплені лише окремі сторінки біографії автора, окремі аспекти поетичної мови та особливості стилю. Можу впевнено сказати, що любовна лірика митця залишається на сьогодні майже недослідженою, бо вивчалися лише моменти його життя чи творчості.

Мета нашої статті – на матеріалі поезій проаналізувати художні особливості образу коханої жінки ліричного героя.

При недостатньому вивченні любовної лірики Григорія Чупринки, можна стверджувати, що тема кохання займала важливе місце у творчості митця. У поезії «**Біла квітка**» міфічний образ феї оживає, але ця фея живе лише в «саду-раю» ліричного героя. У вірші ми не бачимо самої жінки, але її присутність досить відчутна. Пестливі слова свідчать про щирість і ніжність почуттів закоханого. Сема квітка не лише символізує почуття ліричного героя, вона є частиною життя чоловіка,

для якого загибель «квітоньки-краси» стане одночасно і його власною смертю (мотив вагомості кохання для життя людини):

*Тільки ж квітонька-краса
Зломить болісно стеблинку, –
В ту годину Смерть-Коса
Мене скосить, мов рослинку [5, с. 275].*

Образ Смерті-Коси є традиційним символом загибелі тіла, але у поезії згадка про смерть викликає не жах, не страх, а швидше жалість і співчуття.

У поезії «**В смертельну мить прийди до мене**» образ коханої постає святим та небесним. Ліричний герой закликає кохану прийти до нього в останні хвилини його життя, щоб покидаючи цей світ, він міг забрати з собою на небо її світлий образ. Обличчя жінки в той час сіяє красою, саме про ясність образу нам вказують згадки у поезії про рай і небо:

*Твоє лице і пишні коси
Я в дивні блиски уберу;
В твоїх вінках заграють роси
І переможуть райську гру...
Святу вроду молодую
Оддам я світлим небесам;
Я путь для тебе приготую,
Як тихо, тихо зникну сам [5, с. 284].*

У вірші звучить мотив очищення від гріхів «святою вродою» коханої, а любов виступає тим єдиним почуттям, що здатне спокотувати всі земні гріхи:

*Там, в небі, зникне та година,
В яку розбились ми у млі;
Я покажу, що мить єдина
Окупить всі гріхи землі [5, с. 284].*

На думку ліричного героя, жінці з такою вродою місце тільки в ідеальному світі – на небі, серед зірок.

Композиційний прийом обрамлення підсилює думку про значущість образу коханої. Поезія «**Привид**» – це спогад про колишнє кохання. У вірші звучить мотив туги від розлуки з жаданою жінкою. Згадки про неї зворушують закоханого ліричного героя, торкають струни його закоханого серця, а воно є символічним джерелом і центром почуттів і переживань. Романтичний образ струн серця – це метафора його найтонших і найчутливіших емоційних рецепторів, які болісно реагують на кожен нюанс почуттів:

*Співом ніжним,
Дивовижним
Ти збудила море мук.
Дзвонять, плачуть, б'ються струни,
Ллються збуджені буруни
В переливний дивний гук [5, с. 298].*

З розлукою ліричний герой утратив «щось рідне, щось своє». Обраниця-красуня завжди в думках чоловіка, навіть будучи у вимушеній розлуці ніщо не може замінити втрачений ідеал.

Музичність поезії, створена поєднанням асонансів ([y], [o]) та алітерацій (свистячий [с], шиплячі [ж], [ш]), формує елегантний, меланхолійний настрій вірша – з нотками туги і ностальгії, а також з відчуттям сумного щастя:

*Про колишнє, про минуле
Ніжно вилле серце чуле
Пісню-тугу, пісню-жаль;
Кров'ю серця в час розлуки
Я сплишу чудові звуки
На сумну свою скрижаль [5, с. 298].*

З низкою метафоричних образних асоціацій виписаний і образ коханої в поезії «**Надія**». У жіночій красі «сплелися всі мотиви»: найнесподіваніші поєднання фрагментів пейзажу, казкових і біблійних образів з асоційованими почуттями, які формують складний та багатограний психологічно-емоційний портрет жінки:

*Як сплелися всі мотиви
В красоті твоїй:
Там десь б'ються рідні співи,
Там і квіти,
Там і сльози,
І привіти,
І погрози,
Там приливи і одливи
Невмираючих надій [5, с. 366].*

Кохану в поезії Г. Чупринка змальовує з найкращими рисами: вона красива, характер має мінливий, а крім того вона сподівається на здійснення найзаповітної мрії. Проте образ жінки є досить контрастним і неоднозначним: вона, з одного боку, здатна цілиту душевні рани чоловіка, а з іншого боку, може і смертельно його вразити своїм поглядом, випалюючи серце і доливаючи туди отрути:

*Тільки в рай твій я загляну,
Засміюся сам,
Сам журились перестану,*

*Сам радію
І вбачаю
Світлу мрію,
Фею з раю,
Що загойть може рану,
Як нечуваний бальзам.
Знов ти душу зором раниш,
Знов огнем печеш,
Знов ти хворе серце маниш;
Дух виводиш, тільки глянеш –
І отруту в серце ллєш [5, с. 367].*

Заключним акордом поезії звучить мотив усеперемагаючої сили любові, яка ніби окрилює закоханого і надає йому сили своїми крильми закрити обраницю від життєвих бур:

*Десь море бушує, десь хмари чорніють.
Гаями летить бурелом,
А тут мої крила голубоньку гріють
З розбитим крилом [5, с. 376].*

Отже, образ коханої – центральна постать інтимної лірики Г. Чупринки. Кохана у поезії виступає то в образі прекрасної троянди, то в образі чарівної феї з раю, то в образі «голубки-ясноглядки», а то може виступати і у образі мари (мани), янгола і богині. Зовнішність дівчини зображено не чітко, хоча героїня постає втіленням жіночої краси.

У змалюванні образу коханої автор використовує прийом контрасту: створює портрет жінки зсередини, відштовхуючись від психологічної глибини й таємничості її внутрішнього світу. Характер у головної героїні по-жіночому складний: вона кохає, ніжна, чутлива, з чистою душею і співочим добрим серцем (є натяки на її святість), навмисно грайлива, коли мова заходить про кохання, проте інколи, навпаки, безпристрасна, холодна і безжальна до закоханого чоловіка. Вона є для ліричного героя і світлим щастям, і «загубленим раєм», і «втраченою святинею».

Література:

1. Білецький О. Двадцять років нової української лірики (1903–1923) / О. Білецький // Білецький О. Літературно-критичні статті : упор., прим. М. Гончарука ; передм. І. Дзевєріна. – Київ : Дніпро, 1990. – С. 27-29.
2. Сфремов С. О. Історія українського письменства / С. О. Сфремов ; ред. і передм. М. К. Насенка. – Київ : Femina, 1995. – 688 с.
3. Зеров М. Грицько Чупринка : (З приводу нового видання творів) / М. Зеров // Зеров М. Українське письменство : упор. М. Сулими. – Київ : Вид. Соломії Павличко «Основи», 2003. – 1301 с.
4. Камінчук О. Художній дискурс української поезії кінця XIX – початку XX століття / О. Камінчук. – Київ : Пед. преса, 2009. – С. 255–276.
5. Чупринка Г. О. Поезії / Г. О. Чупринка // редкол. : В. В. Біленко та ін. ; вступ. ст. М. Г. Жулинського. – Київ : Рад. письменник, 1991. – 495 с.